

Pinsevandringa 2010

Fra Pollen til nedre Lindland

av Ingunn Hellerdal

Pinsevandringa i 2010 gikk helt vest i kommunen, fra Pollen til Nedre Lindland, via Knuten, Lia, Langtveit og Granmoen. Underveis ble det gitt orienteringer om gårder, personer og hendelser. Nesten 300 personer deltok på turen, som gikk i lett terreng – om enn med noe skiftende vær.

Starten ved Pollen

Dette året var turen lagt til området helt vest i kommunen, til et område de færreste var kjent i. Likevel – eller kanskje nettopp av den grunn – kunne leder av Historielagets vandrekomité, Thorvald A. Garthe, ønske om lag 285 personer velkommen til pinsevandring nr 31. Den foregikk 24. mai i skiftende vær – mest opphold og til dels strålende sol, men et par regnbyger inn i mellom, og rullende torden i det fjerne. Turen var på 7,5 km. Bilene sto parkert på Moland, og busser frakta deltakerne innover Vegårsheiveien, hvor de deretter gikk noen hundre meter fram til Pollen. Gudstjenesten i Sønedeled kirke var kl 10, og ganske mange hadde også fått med seg denne.

Thorvald A. Garthe orienterte innledningsvis litt om gården Lindland. Så å si hele ruta var innenfor denne matrikkelgården. Den er en av de eldste gårdene i Sønedeled, nevnt i skriftlige kilder fra 1500-tallet, bl.a. på grunn av rettsaker med Erik Munk. Den var krongods fram til 1663. Erik Lindland på øvre Lindland, eier også Pollen, hvor turen starta. Her orienterte også Per Heimdal om Nærstadvassdraget.

Fra Pollen var det tråkk langs den gamle veien til Knuten. Veien fortsetter videre til Vierli. Arvid Lindal fortalte en del fra Knuten. Gården ligger på et fint sted med kveldssol og tjenna like nedenfor. Tidligere har det vært to plasser i tillegg. Det var øvre Knuten eller Langhei-Knuten, som den også ble kalt, og østre Knuten. Knuten ligger helt nordvest i kommunen, og det er kort vei over til Vegårshei. Bjørg, enka etter Jon Kristian Knuten, eier stedet i dag. Ungene hadde tidligere lang skolevei - de gikk fra Knuten til skolen på Rød. På en del av de andre plassene gikk ungene til skolen på Røyseland. Arvid Lindal fortalte om Anders Knuten. Han var utrolig god på ski. I Holmenkoll-rennet i 1924 vant han langrennet og ble nr fem i hopp.

Peder "Post"

Arvid Lindal fortalte levende om Peder Torbjørnsdal, Peder "Post", som han ble kalt. Postruta ble oppretta i 1936 etter initiativ fra Nils Lindland. Den første tida

Knuten ligger nå som et enslig lite gårdsbruk inne i skogen. Med lange avstander ble det dyktige folk. Anders Knuten vant i 1924 langrennet og ble nr fem i hopp i Holmenkoll-rennet. Foto: Ingvar Stenersen.

ble ruta gått tre ganger i uka, seinere utvida til fem ganger. Det var 15 søkere til jobben den gangen – det var i de harde tredve-åra – og Peder Torbjørnsdal var svært fornøyd da han fikk jobben etter å ha lagt inn et lønnskrav på kr 500 i måneden. Gerd Langmyr har skrevet om han i Historielagets årsskrift for 1999.

Gunleif Lindland og Arvid Lindal var helt sentrale lokale informanter ved forberedelsene. Under vandringa fortalte de med stor innlevelse om folk og hendelser. Foto: Ingvar Stenersen.

Ruta gikk fra Akland, over Ospeunden og Sagmoen, forbi Torbjørnsdal, inn til Saga, Knuten og videre til Vierli. Deretter bort til Kjæra, ned til Lindland,

Postkassa til Elling O. Lindland. Sønnen Nils pusset den opp og skrev inn navn, årstall og kart i forbindelse med 60-års jubileet i 1986 for postrutas opprettelse. Foto: Ingvar Stenersen.

videre til Lindal, over heia til Røyseland, tilbake til Øylandsdalen og til slutt til Vinterkjær. Om sommeren sykla eller gikk han, om vinteren gikk han på ski eller stolpa. Det var to plasser som var gilde å komme til: den ene var hos Ingebjørg Vierli, som ofte hadde fersk søsterkake å by på, og den andre plassen var hos Signe Djupedal.

Postruta ble nedlagt i 1966.

Lia

Turen fortsatte deretter med det lengste strekket på 2,6 km fra Knuten via Bumyr til Lia. Der var hovedrasten.

Øystein Værland fortalte at han hadde gått på Hola skole sammen med ungene fra Lia i perioden 1945 - 49. På den tida bodde Jakob og Ingebjørg der, og gamle Anders. Ungene fra Lia måtte først til Vierli, så til Værland, og videre til skolen på Hola. Det var en fryktelig lang vei på 4,5 km, men det var likevel kortere enn å gå til Saga og derfra med buss til Rød.

Gunleif Lindland fortalte om Lia, som ikke er en veldig gammel plass. Den første bosettinga er fra 1846. Anders Torjusen Hallen kjøpte Lia i 1898. Han var en utrolig dyktig håndverker. Han hadde ei smie, og smidde forskjellig utstyr som de trengte, og han smidde faktisk en slåmaskin. Han var ingen stor mann, men veldig sterk. Han bar en gang en 100 kg mjølsekk fra Lindland i "taufasle", og gikk enda i snø til midt på leggen. Anja Fersnes eier nå Lia.

Yngste og eldste deltaker var i år Silja Sjaavaag 1 ½ år (på bestefar Torsteins arm) og Målfrid Rønningen 83 år. Foto: Ingvar Stenersen.

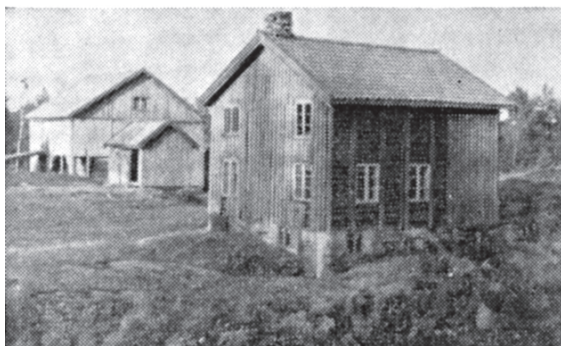
merket på kartet). Gunleif Lindland supplerte med egne minner fra denne hendelsen. De unge mennene som omkom den gangen ble begravd på Sønedeled kirkegård, og hver 17. mai blir det fortsatt lagt ned krans på deres grav. På selve styrtsplassen ble det i 1985 reist ei minnestøtte (omtalt i Historielagets årbøker for 2008 og 2009).

Kjell Arthur Paulsen spilte gitar og var forsanger til gode, norske sanger. På Lia var det hovedrast med servering av søsterkake. Der var også lotteri, tradisjonen tro. Eldste og yngste deltaker fikk en påskjønnelse. Yngste deltaker var Silja Sjaavaag, f. 08.08.08 som deltok mest på bestefar Torsteins rygg. Eldste deltaker var Målfrid Rønningen, 83 år.

Ole Jørn Alfsen fortalte om flystyrten på Vierli som skjedde natt til 31. mars 1945. Han nevnte også mange detaljer som kanskje ikke er så kjente. Lia ligger ikke langt fra stedet der flystyrten var (av-

Erik Johs. Vintermyr forklarte en del stedsnavn. Pollen, som det ofte skrives, men uttales *Pøllen*, forklares med en rundaktig fjord, her er det ei lita vik med smalt innløp. Et sted vi passerte med ei bru, heter *Ratet*. Navnet ble forklart ved at det er et sted der en kan vasse, visstnok et svært gammelt ord. Nærstadvassdraget – *Nærstad* er et gammelt stedsnavn, med mannsnavnet Nerider som første ledd. *Knuten* er et beskrivende navn, en avrunda høyde eller kolle, hvor gården er plassert på toppen av høyden. *Silvasskleivene*, beskriver et oppkomme – et sted der det siler vann hele tida.

Turen gikk videre forbi Langtveit. I dag er det lite eller ingenting å se av plassen. Arvid Lindal fortalte levende om Peder Langtveit, en litt original kar som bodde der i hans ungdom.

Langtveit var et av småbrukene som er gått ut fra Lindland. Nå er det bare en stor snuplass der tunet lå. Foto fra Norges Bebyggelse 1956.

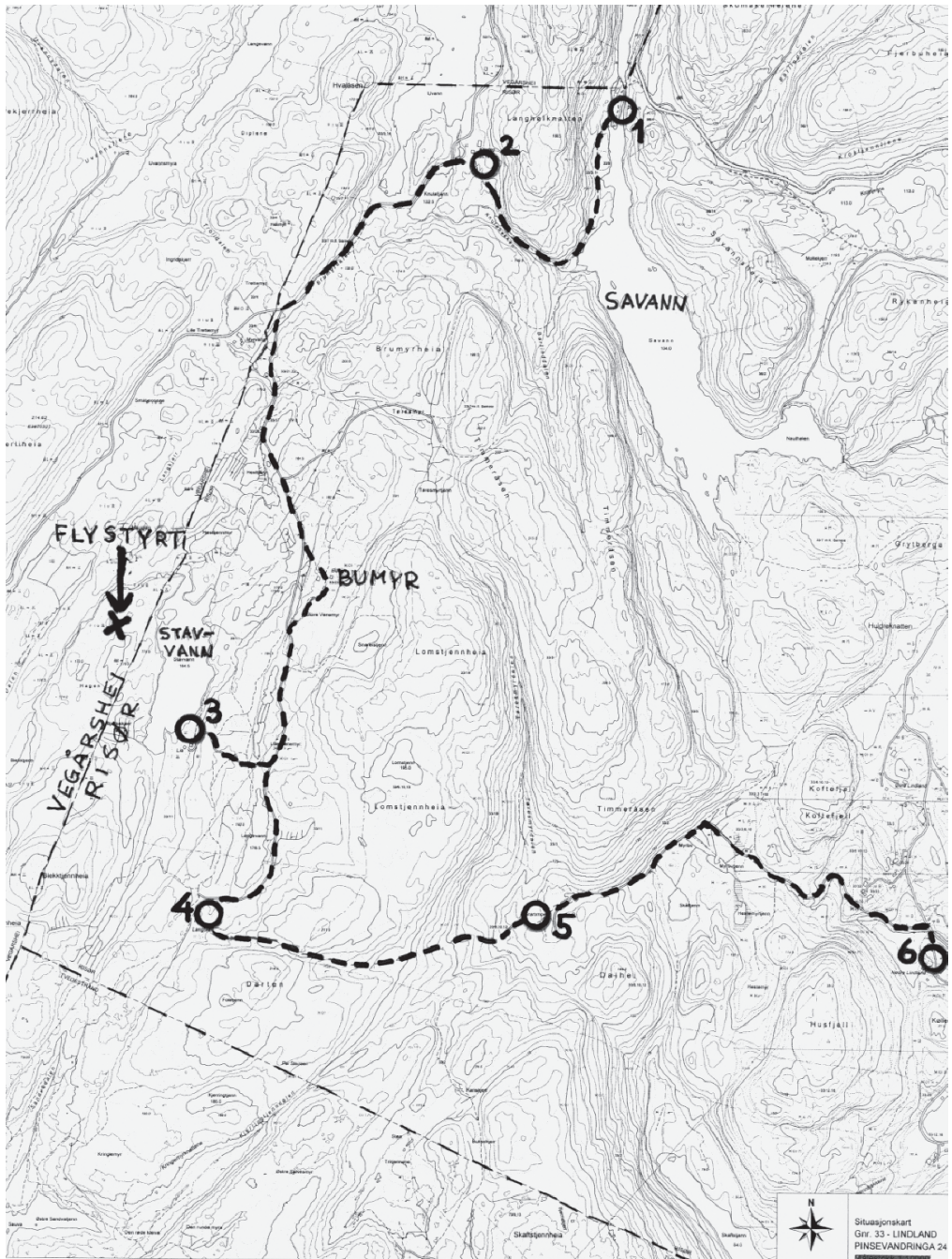
Granmoen

Neste etappe var gjennom skauterreg ned til Granmoen. Gunleif Lindland forbandt stedet mest med at her beita de hestene til middag når de kjørte i skauen – her pleide de å ha en times stopp, og det var også ei lita bu der. De hadde også mange ganger stopp her med kuene. Nå er det stopplass i forbindelse med jakta.

Der er spor etter ei kolmile, altså en kolbonn. Yngvar Øigarden forklarte hvordan ei mile ble satt opp og passa under brenninga. Diameteren på mila har vært 14 meter, ei ganske stor mile. Kolbrennerhytta, som lå like ved, ble målt til 5,80 meter lang. Kolveden var om lag 3 meter eller 8 fot lange, satt opp i reis. Veden måtte hogges tidlig på året. Stokkene ble reist med rotenden ned. Etterpå ble det lagt bar rundt, mange hestelass med bar. Deretter mold, slik at lufta ikke kom til. Mila måtte ikke ta fyr. Mila ble så stående til januar måned. I bunnen var det lagt mye tyri, og det ble gjerne brukt et par tønner med kol til å tenne mila. Mila ble så passa på av to personer: det var brenneren og en hytteknekt. De fordelte vaktene slik at brenneren tok nattevakta og hytteknekten, som ofte var en stor guttunge, tok dagvakta. Etter fjorten dager til tre veker var mila ferdig - det merka de på røyken. Så kunne de etter hvert begynne å rive mila. Dette arbeidet måtte skje forsiktig, slik at ikke kola tok fyr. Så kunne de starte med å lesse på og kjøre bort omlag 40 lass med kol. Det skulle til Rødshammeren. I Historielagets årsskrift i 1993 er det beskrevet kolbrenning.

Nedre Lindland

Deltakerne gikk deretter siste strekket på god skauvei til Nedre Lindland. Her orienterte først Thorvald A. Garthe om den eldste delen av gårdshistoria. Ca 1740 ble gården Lindland delt i øvre og nedre Lindland. Gunleif Lindland, som var født på det ene av de to gårdene på nedre Lindland, fortalte om det gode

Kartet viser vandrerruta. 1. Pollen, 2. Knuten, 3. Lia, 4. Langtveit, 5. Granmoen, 6. Nedre Lindland. Karttegnar: Thoroald A. Garthe.

naboskapet som var der; det var som å vokse opp i én, stor søskenflokk. Det var mange unger i hans oppvekst – ni heime hos dem, og ti på den andre gården. I tunet var det en stor apal hvor de brukte å samles, og der satt ofte gamle Elling. De har også et bilde med gamle Karen under det treet. I 1898 kjøpte hans farfar, Even Lindland, den gården han selv kom fra. Der hette de Even og Kristian i annen hvert ledd. For ikke så mange årene siden overtok Kristian Lindland den gården. Elling Halvorsen hadde den andre gården i hans oppvekst, deretter overtok Halvor, så hadde Erling Lindland den i mange år, og nå er det Jan Harry som eier den. Ingen av gårdene blir nå drevet som tidligere, men graset blir slått av.

På den gården Gunleif vokste opp sto det eldste huset, som var fra 1600-tallet. Det ble revet i 1976 da Even satte opp ny bolig der. På den andre gården står fortsatt de gamle husene. I 1740, da Lindlandgården ble delt, ble halvparten av våningshuset flytta opp til øvre Lindland. Erling utvida seinere husene på nedre Lindland.

Til slutt takket Thorvald alle deltakerne og de medvirkende. En særlig takk til Per Heimdal, Arvid Lindal og Gunleif Lindland, som var lokalkjente på denne turen, og som vandrekomiteen hadde hatt gilde planleggingsmøter sammen med. Deltakerne ble til slutt transportert med busser tilbake til Moland.

På nedre Lindland ligger to gårdsbruk tun i tun. Her ble vandringsturen avsluttet med fortelling om gårdene fra 1600-tallet og framover. Foto: Ingvar Stenersen.